

Abelias innspill til statsbudsjettet for 2016

Abelia er NHOs landsforening for kunnskaps- og teknologibedrifter. Abelias visjon er: Drivkraft for kunnskapssamfunnet. Abelia har mer enn 1.650 medlemsbedrifter med til sammen ca. 44.000 årsverk. Vi organiserer blant annet teknologibedrifter, forskningsinstitutter, innovasjonsselskaper, utdanningsinstitusjoner, konsulenter, organisasjoner og kreative virksomheter.

Våre hovedinnspill

Abelia deler regjeringens ambisjon om et kunnskapsbasert Norge. Våre budsjettinnspill er bidrag til realiseringen av denne ambisjonen. Etter vårt syn er en fortsatt satsing på anvendt forskning, innovasjon, kommersialisering og teknologi avgjørende for norsk omstillingsevne, produktivitet og verdiskaping.

Regjeringen har i løpet av det siste året lagt frem en god langtidsplan for forskning og høyere utdanning, og mottatt første delrapport fra produktivitetskommissjonen. Synkende oljepriser er en påminnelse om Norges langsiktige omstillingsbehov. Vi er overbeviste om at vi best møter utfordringene gjennom nære koblinger mellom utdannings-/forskingsmiljøer og næringsliv. Dette gjøres best ved økt bruk av teknologi, gjennom innovasjon og ved å gi større muligheter for at det kunnskapsbaserte næringslivet kan bidra til fornying av offentlig sektor. Produktivitetskommissjonen påpeker at det største potensialet for økt produktivitet ligger i bruk av ny teknologi, økt produksjon av relevant teknologikompetanse og sterkere tiltak for å omsette kunnskaps- og forskningsproduksjon til kommersiell anvendelse.

Abelia ber regjeringen prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2016:

- **Målet om tre prosent av bruttonasjonalprodukt (BNP) til forskning og utvikling følges opp med årlig opptrapping i offentlig finansiert forskning, rettet mot de tematisk prioriterte områdene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Skal målet om én prosent offentlig finansiert forskning nås, må økningen utgjøre 1,1 milliarder kroner i 2016.**
- **Økningen i forskningsmidler må fordeles gjennom Forskningsrådet, slik at fellesskapets midler styres mot den forskningen som har høyest kvalitet og gir mest samfunnsnytte.**
- **En styrking av Forskningsrådets FORNY2020-program til 300 millioner kroner per år, gjennom en økning i 2016 på 75 millioner kroner fra Kunnskapsdepartementet og 50 millioner kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet. Det legges til grunn at en ny nasjonal pre-såkorndning lanseres i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i mai 2015.**
- **En økning i antall studieplasser innenfor informatikk ved de sentrale universitetene med minst 25 prosent innen 2016 og 50 prosent innen 2019. Estimert kostnad for dette er 40-45 millioner kroner i statsbudsjettet for 2016.**
- **Opprette en ordning der kommunale tiltak for innovative nye løsninger i helse- og omsorgssektoren utløser statlige bidrag, med en statlig ramme på 500 millioner kroner.**

Samfunnets behov må styre prioritering av forskningsmidler

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning representerer et taktskifte i norsk forskningspolitikk. Abelia mener den er et godt verktøy for de videre forskningsprioriteringene i statsbudsjettene. Abelia er særlig glad for at et enstemmig Storting har sluttet seg til målet om at tre prosent av BNP skal gå til forskning og utvikling innen 2030, og at offentlig finansiert forskning skal utgjøre én prosent innen 2019. Skal næringslivets forskningsandel øke til to prosent av BNP innen 2030, fordrer det en ytterligere økning i offentlig finansiert forskning i en overgangsperiode fra 2019 til 2030, og at økningen rettes mot virkemidler som utløser næringslivsforskning.

Abelia har store forventninger til oppfølgingen av langtidsplanen og mener at det fra 2016 er nødvendig med en forpliktende opptrapping også på de tematiske prioriterte områdene. Abelia støtter opp om de prioriterte tematiske områdene muliggjørende teknologier, klima og miljø, fornyelse i offentlig sektor, hav og et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv. Veksten i offentlige forskningsmidler må kanaliseres til disse viktige samfunnsområdene. De næringsrettede virkemidlene i Forskningsrådet som skal bidra til konkurransekraft og innovasjonsevne må prioriteres, som SkatteFUNN, BIA, FORNY og Nærings-PhD.

Forskningsrådets fordeling av forskningsmidler til forskningsinstitusjonene, næringslivet og offentlig sektor gjennom tematiske store programmer, har vist seg svært vellykket og virksom. Gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer blir politiske tematiske prioriteringer overført til forskningsprioriteringer gjennom et stort spekter av virkemidler – fra grunnleggende forskning til anvendt forskning, innovasjon og kommersialisering i samspill med brukere av ny kunnskap. Abelia mener at veksten i forskningsmidler må fordeles til forskningsmiljøene gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer. Gjennom konkurranse mellom forskningsmiljøene vil Norge ha de beste forutsetninger for å bygge ny kunnskap og verdensledende miljøer.

Abelia ber regjeringen prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2016:

- **Målet om tre prosent av BNP til forskning og utvikling følges opp med årlig opptrapping i offentlig finansiert forskning, rettet mot de tematiske prioriterte områdene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Skal målet om én prosent offentlig finansiert forskning nås, må økningen utgjøre 1,1 milliarder kroner i 2016.**
- **Økningen i forskningsmidler må fordeles gjennom Forskningsrådet, slik at fellesskapets midler styres mot den forskningen som har høyest kvalitet og gir mest samfunnsnytte.**
- **Økningen i tematiske innrettede forskningsmidler fordeles mellom de prioriterte områdene slik:**
 - **IKT og muliggjørende teknologier med 65 millioner kroner.**
 - **Klima, miljø og miljøvennlig energi med 130 millioner kroner.**
 - **Fornyelse i offentlig sektor, inkl. Offentlig-PhD, med 100 millioner kroner.**
 - **Hav med 90 millioner kroner.**
 - **Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv (inkl. Nærings-PhD, BIA, og SkatteFUNN) med 155 millioner kroner.**
 - **Samfunnsikkerhet gjennom styrking av Forskningsrådets SAMRISK-program med 15 millioner kroner.**
 - **Stimulering til deltakelse i Horisont 2020 gjennom StimEU, PES og POS med 160 millioner kroner.**

Kommersialisering av forskning er samfunnsøkonomisk lønnsomt

I statsbudsjettet for 2015 prioriterte regjeringen å etablere to nye såkornfond i Innovasjon Norges budsjett. Som et resultat av budsjettforliket og gjennom et oversendelsesforslag fra Stortinget ble det bestemt at et av disse fondene skulle omgjøres til en pre-såkornordning med 100 millioner kroner fra det offentlige, som utløser samme mengde privat kapital, totalt 200 millioner kroner. Abelia har hatt god dialog med regjeringen om budsjettering og innretning av en ny nasjonal pre-såkornordning som vil øke tilgangen på tidligfasekapital i gründerbedrifter som støttes av systematisk forretningsutvikling i regi av teknologioverføringskontorer (TTO)¹/inkubatorer. Vi forventer at regjeringen lanserer pre-såkornordningen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2015, som forutsatt av Stortinget.

Regjeringen fastslår i Sundvoldenerklæringen at den vil styrke programmer for kommersialisering av forskningsresultater blant studenter og forskere. Det er et mål vi deler og som vil bli vesentlig lettere å oppnå dersom Kunnskapsdepartementet sidestiller kommersialiseringsaktivitet med undervisning, forskning og formidling i oppdragsbrevene til universitetene. Det sentrale programmet for kommersialisering er Forskningsrådets FORNY2020, som ble styrket med 60 millioner kroner i 2014. Potensialet for økt kommersialisering er imidlertid langt større, særlig hvis det åpnes for at også studenter i større grad får større muligheter til å gjennomføre kommersialiseringsprosjekter, noe som er en økende trend i Norge og internasjonalt, hvor det vises til svært gode resultater. Rammeavtalene med universitetene finansierer ikke arbeidet med studentideer, og flere TTOer har allerede kjøpt.

Alle TTOene rapporterer om muligheter for økt idéfangst, og det er derfor viktig å få opp volumet. Dette bør gjøres gjennom økte midler til verifisering av ideer, og utvikling av nye bedrifter gjennom lokale prosjektmidler til TTOene. Siden 1995 har det blitt brukt 1,7 milliarder kroner på FORNY-programmet, og en evaluering utført av Nordlandsforskning anslår at den totale verdiskapingen i bedriftsporteføljen vil passere 15 milliarder kroner for årene 1995 til 2017. Kommersialisering av forskning er samfunnsøkonomisk lønnsomt og vil bli stadig viktigere i en kunnskapsbasert økonomi som den norske.

Abelia ber regjeringen prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2016:

- **En styrking av Forskningsrådets FORNY2020-program til 300 millioner kroner per år, gjennom en økning på 75 millioner kroner fra Kunnskapsdepartementet og 50 millioner kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet for 2016.**
- **Det legges til grunn at en ny nasjonal pre-såkornordning lanseres i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i mai 2015.**

Norge styrer mot kritisk kompetansemangel innen IKT

Skal vi leve av kunnskap, må vi ha en høyt utdannet befolkning med relevant fagkompetanse. IKT-fag blir særlig viktige, fordi teknologi muliggjør nødvendig innovasjon og fornying på alle samfunnsområder. Opprettholdes utdanningskapasiteten på dagens nivå, styrer Norge mot kritisk kompetansemangel om kort tid, før 2030. Det er budskapet i en rapport Damvad og Samfunnsøkonomisk analyse gjennomførte for Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) i 2014. Felles for de scenarioene rapporten har vurdert, er en urovekkende underdekning på folk med

¹ I 2003 ble det opprettet teknologioverføringskontorer (TTOer) ved de akademiske institusjonene i Norge.

solide teknologikunnskaper. Avstanden mellom behov og tilgjengelig kompetanse varierer fra 24 til 113 prosent. I "beste" fall vil én av fire IKT-stillinger stå ubesatt i 2030.

EUs Digitale Agenda slår fast at 50 prosent av produktivitsveksten vil komme fra bruk av IKT. Mangelen på folk med solide teknologikunnskaper truer derfor utviklingen av en bærekraftig og sterk norsk IKT-næring, men ringvirkningene er større: Mangel på IKT-kompetanse vil ramme norske kommuner, fylkeskommuner, statlig sektor, næringslivet og utdanningssystemet.

Å utdanne en befolkning med digital kompetanse vil være viktig for den enkelte og av stor betydning for alle samfunnssektorer. Det er avgjørende at skolen legger et godt grunnlag. Abelia mener det er avgjørende å få styrket IKT-kompetansen i alle ledd av det norske utdanningsløpet, med særlig vekt på pedagogisk anvendelse av IKT.

Abelia mener at vi umiddelbart trenger en kraftig opptrapping i antall studieplasser innen IKT (med påfølgende utvidelse i utdannings- og infrastrukturkapasiteten) allerede i studieåret 2016/2017, og en gradvis opptrapping til en kapasitetsøkning på 50 prosent innen 2019. En økning i kapasiteten med 25 prosent i budsjettåret 2016 vil koste om lag 40-45 millioner kroner dersom opptrappingen skjer ved Universitetet i Oslo (UiO) og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Abelia ber regjeringen prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2016:

- **Øke antall studieplasser innenfor informatikk ved de sentrale universitetene med minst 25 prosent innen 2016 og 50 prosent innen 2019. Estimert kostnad for dette er 40-45 millioner kroner i budsjettet for 2016.**²

Teknologi og innovasjon for omstilling i helse- og omsorgssektoren.

Helse- og omsorgssektoren slik vi kjenner den er ikke bærekraftig. Det blir færre yrkesaktive til å finansiere den, samtidig som det blir flere eldre og det vil stilles stadig større krav til kvalitet. Om vi fortsetter som i dag, viser framskrivninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB) at om noen tiår vil én av tre måtte jobbe i helsesektoren, bare for å dekke arbeidskraftsbehovet. For å trygge velferdsstaten er vi nødt til å tenke innovasjon, nye måter å jobbe på og velferdsteknologiske løsninger.

Omstillingen av helse- og omsorgssektoren går langsomt. Næringslivets potensial som innovasjonspartner og løsningsleverandør er utnyttet. Det er stort behov for kunnskap og forskning, og innovasjon i den norske omsorgssektoren vil i hovedsak skje i et samspill mellom kommuner og privat næringsliv. Innovative teknologiske løsninger er allerede tilgjengelige, men tas ikke i bruk. Det skyldes blant annet at kommunene fortsatt ikke har tilstrekkelig kjennskap til mulighetene ny teknologi gir for nye og mer effektive tjenester, og det er begrenset kompetanse på innovasjon gjennom offentlige innkjøp og budsjetteringsprosesser. I innkjøpsprosessene skiller det i for liten grad mellom driftsmessige oppgaver og langsiktige investeringer.

I statsbudsjettet for 2015 foreslo regjeringen å bruke noe kompetansemidler (kap.761/post 68) til implementering av ny teknologi i kommunene via fylkesmennene. Abelia mener at dette er utilstrekkelig. Det må tydeliggjøres at disse pengene faktisk kan brukes til implementering av teknologi. For å stimulere til innovasjon, skalering og rask innføring av nye løsninger, er det behov for kraftigere insentiver. Abelia foreslår derfor at det opprettes en ordning der kommunale tiltak for

² Tallene er innhentet fra NTNU og UiO, og er anslagsvise beregninger. Tallene tar utgangspunkt i prissetting av studieplasser som angitt i "Orientering om forslag til statsbudsjettet 2014 for universiteter og høyskoler". Kostnadsberegningen vil variere etter hvilket nivå på studieplassene man velger.

innovative nye løsninger i helse- og omsorgssektoren utløser statlige bidrag. Ordningen bør bare utløses dersom kommunene bidrar. Det vil gi langt bedre insentiver til implementering og større kraft i omstillingen av helse- og omsorgssektoren. Ordningen bør ha en statlig ramme på 500 millioner kroner.

Abelia ber regjeringen prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2016:

- **Opprette en ordning der kommunale tiltak for innovative nye løsninger i helse- og omsorgssektoren utløser statlige bidrag, med en statlig ramme på 500 millioner kroner.**

Vi takker for muligheten til å gi innspill og ønsker lykke til med budsjettprosessen. Vi bidrar naturligvis gjerne med ytterligere informasjon dersom det skulle være behov for det.

Med vennlig hilsen

Håkon Haugli
Administrerende direktør Abelia